

просторового мислення, що є основою для подальшої творчої діяльності в галузі дизайну.

Література:

1. Власенко Л. Інтеграція нарисної геометрії у дизайнерську практику. Київ: Вища школа, 2020. 220 с.
2. Григор'єва Л. Методи викладання нарисної геометрії та їх вплив на формування проєктного мислення. Харків: Академія графічного дизайну, 2020. 250 с.
3. Дорошенко Ю. Використання комп'ютерних програм у навчанні нарисній геометрії для дизайнерів. Одеса: Видавництво ОНУ, 2019. 200 с.
4. Козленко О. Роль нарисної геометрії у розвитку проєктного мислення дизайнерів. Київ: Видавництво «Дизайн», 2018. 230 с.
5. Руденко В. Інтеграція цифрових технологій у навчання нарисної геометрії. Львів: ЛАМ, 2019. 210 с.
6. Степанов В. Нарисна геометрія як основа проєктування в дизайні. Харків: Дизайн-прес, 2018. 240 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-504-7-45>

ДО ПИТАННЯ ЗОБРАЖЕННЯ ПОЧУТТЯ ВІДЧАЮ У СВІТОВОМУ ОБРАЗОТВОРЧОМУ МИСТЕЦТВІ

Зімен Іванна Олександрівна

*студентка IV курсу факультету української й іноземної філології
та мистецтвознавства
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
м. Дніпро, Україна*

Мистецтво – це передача емоцій та почуттів митця. Художники відображають свої ідеї на полотні, створюючи настрій, який передається глядачеві. Емоційний спектр людської психології дуже широкий. Відчай як емоційний стан наповнює людину почуттям безвиході, але, водночас, може спонукати подивитися на світ по-іншому й знайти вихід навіть у, здавалося б, безнадійній ситуації. Тема відчаю у світовому образотворчому мистецтві завжди була актуальною. Її розвиток залежав від історичних, соціальних і культурних умов різних епох.

Відчай, як почуття, є універсальним для людини, тому митці протягом століть зверталися до цієї теми, щоб передати страждання, внутрішній біль та екзистенційну кризу. У філософії екзистенціалізму

він трактується по-різному, так само як і сама емоція. Людина, переживаючи відчай, або намагається втекти від себе, або навпаки – з усіх сил прагне зберегти свою сутність [1, с. 88].

Розуміння відчаю у мистецтві змінювалося від античності до сучасного мистецтва. Спочатку він мав містичний і релігійний характер, а згодом став більш раціональним та осмисленим переживанням. В античному мистецтві відчай часто передавався через сцени з міфології, де герої стикалися з неминучою долею. Основою зображення цього стану стали міфи про приреченість. Прикладом є скульптурна група «Лаокоон і його сини», де показані напружені фігури, жах на обличчях персонажів та боротьба за життя. У грецьких трагедіях відчай зображували через розуміння героями своєї неминучої долі. Страждання передавалися не тільки через вирази облич, але й через положення тіла, яке підкреслювало неможливість уникнути фатального кінця [2, с. 43-44].

Із поширенням християнства у Середньовіччі, мистецтво отримало інший підхід до зображення відчаю. Тепер він пов'язувався з гріховністю, божественною карою та покаранням за невіру. Культура цього часу залежала від релігії, що напряду впливало на мистецтво, яке зосереджувалося на релігійних сюжетах і канонах [3, с. 231-234].

У готичному мистецтві ці емоції передавалися через сцени Страшного суду, зображення мучеників і розп'яття Христа. Статуї та фрески у соборах, зокрема в Шартрському, зображували грішників, які мучаться у пеклі, та святих, що покійно приймають свою долю. Таке мистецтво використовували для залякування людей і змушували їх каятися. Джотто у своїх картинах показував відчай реалістичніше – його герої не просто страждали, а переживали справжній шок, що можна було побачити у їхніх очах і рухах. Він одним із перших відійшов від строгих середньовічних традицій і зробив своїх персонажів більш схожими на реальних людей [4, с. 42].

Ренесанс змінив підхід митців, зробивши людину центром Всесвіту. Відчай залишався важливою темою, але тепер він мав більш особистий характер. Художники прагнули передати не тільки зовнішні прояви страждання, а й те, що людина відчуває всередині. Наприклад, у роботі Т. Мазаччо «Вигнання з Раю» Адам і Єва зображені у відчай після втрати ідеального світу. Це один із перших прикладів у мистецтві, де глибокі емоції передано через пластику тіла та міміку. Мікеланджело, створюючи «П'єту», також передає не просто смерть Христа, а смуток і безнадію його матері. Усі деталі композиції посилюють відчуття тяжкості втрати. Положення тіла Ісуса та розпач Марії бездоганно передають глибину відчаю [2, с. 87].

Бароко відображало складний час і розвивалося у різних напрямках – аристократичному, католицькому, протестантському та буржуазному. Гуманісти вважали, що природа впорядкована, а художники бароко

бачили її хаотичною та непередбачуваною. Вони не намагалися зобразити гармонію, а передавали драматичні події та силу людини у боротьбі з долею. У цей період емоційне враження стало головним засобом мистецького вираження. Живопис бароко використовував контрасти, тому поруч із сценою відчаю завжди залишався промінь надії, що робило переживання персонажів ще глибшими.

Найсильніше тема відчаю розкрилася у мистецтві XIX століття. Це був час революцій, воєн, політичних потрясінь і соціальних криз, що суттєво вплинули на митців. Мистецтво відображало настрої людства, яке переживало розчарування, страх та невпевненість у майбутньому. Відчай тепер став частиною реального життя, виражаючи несправедливість та відчуття безвиході. Особливо це проявилось у романтизмі. Прикладом є картина «Пліт Медузи» Теодора Жеріко, яка зображує людей, котрі вижили після корабельної аварії, і продовжують боротися за життя. Їхні вирази облич, пози та світлотінь створюють сильний емоційний ефект, що передає боротьбу між відчаєм і останньою надією [2, с. 119].

Тема відчаю у мистецтві постійно змінювалася, відображаючи дух часу. Спочатку вона була пов'язана з релігійними уявленнями, потім перетворилася на психологічне дослідження людини. У XIX столітті тема відчаю стала особливо актуальною через історичні події, а у подальшому мистецтво продовжило глибше розкривати цю емоцію. Війни, революції та соціальні зміни ще більше загострили увагу до людських почуттів, повертаючи мистецтво до гострих емоцій та екзистенційних питань.

Література:

1. Філософський енциклопедичний словник / НАН України, Ін-т філософії імені Г. С. Сковороди. Київ : Абрис, 2002. 742 с.
2. Демідко О. Історія образотворчого мистецтва та архітектури. Курс лекцій для студентів спеціальності 034 Культурологія. Київ : К-Ліра, 2021. 182 с.
3. Гаврюшенко О. А., Шейко В. М., Кравченко О. В. Історія світової культури : навч. посібник. Київ : Кондор, 2006. 404 с.
4. Побожій С. І. Історія мистецтва : конспект лекцій. Суми : Сумський державний університет, 2021. 70 с